Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
MACIEJ SZPUNAR
esitatud 26. juulil 2017[1]

Kohtuasi C-326/16 P

LL
versus

Euroopa Parlament

Apellatsioonkaebus – Tühistamishagi – Euroopa Parlamendi endine liige – Otsus nõuda tagasi parlamendiliikme kohustustega seotud hüvitised – Tühistamishagi – Vastuvõetavus – Kaebemenetlus Euroopa Parlamendi organites – Euroopa Parlamendi liikmete põhimääruse rakendusmeetmete artikkel 72 – Teadaandmine huve kahjustavast otsusest – Tähtsaadetis, mida adressaat välja ei võtnud – Hagi esitamise tähtaeg – ELTL artikli 263 kuues lõik

Sissejuhatus

1. Apellant LL, kes on Euroopa Parlamendi endine liige, palub oma apellatsioonkaebuses tühistada Euroopa Liidu Üldkohtu määrus LL *vs.* parlament[2], millega viimane jättis ilmselge vastuvõetamatuse tõttu, mille põhjus oli liiga hilja esitamine, rahuldamata tema tühistamishagi parlamendi otsuse peale nõuda tagasi apellandile tema parlamendiliikme mandaadi ajal makstud hüvitis.

2. Apellatsioonkaebus tõstatab kaks küsimust, mida ei ole varem arutatud ja mis puudutavad liidu menetlusõigust: esiteks nende õiguskaitsevahendite – halduslikku ja kohtuliku õiguskaitsevahendi – omavaheline suhe, mis on olemas liikmete huve kahjustavate parlamendi otsuse puhul, ja teiseks üksikotsustest teadaandmise kord juhtudel, mil postisaadetist ei antud adressaadile üle.

Õiguslik raamistik

3. Euroopa Parlamendi büroo 19. mai ja 9. juuli 2008. aasta otsuse Euroopa Parlamendi liikmete põhimääruse rakendusmeetmete kohta[3] artikli 68 „Alusetult makstud summade tagastamine“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolevate rakendusmeetmete kohaldamisel alusetult makstud summad tuleb tagasi maksta. Peasekretär annab juhised vastavate summade tagasinõudmiseks asjaomaselt parlamendiliikmelt.“

1 Algkeel: prantsuse.

2 Kohtumäärus, 19.4.2016 (T-615/15, ei avaldata, edaspidi „vaidlustatud kohtumäärus“, EU:T:2016:432).

3 (ELT 2009, C 159, lk 1), redaktsioonis, mis kehtib alates 21. oktoobrist 2010 (muudetud Euroopa Parlamendi juhatuse 5. juuli ja 18. oktoobri 2010. aasta otsusega) (ELT 2010, C 283, lk 9) (edaspidi „rakendusmeetmed“).

4. Rakendusmeetmete artiklis 72 „Kaebused“ on nähtud ette:

„1. Parlamendiliige, kes leiab, et pädev teenistus ei ole rakendusmeetmeid tema suhtes õigesti kohaldatud, võib esitada peasekretärile kirjaliku kaebuse.

Kaebust käsitlevas peasekretäri otsuses esitatakse selle aluseks olevad põhjused.

2. Parlamendiliige, kes ei nõustu peasekretäri otsusega, võib kahe kuu jooksul pärast peasekretäri otsuse teatavakstegemist taotleda, et küsimus edastataks lahendamiseks kvestoritele, kes teevad otsuse pärast seda, kui nad on peasekretäriga nõu pidanud.

3. Kui kaebemenetluse üks pool ei nõustu kvestorite vastu võetud otsusega, võib ta kahe kuu jooksul pärast kõnealuse otsuse teatavakstegemist taotleda, et küsimus edastataks lahendamiseks juhatusele, kes võtab vastu lõpliku otsuse.

4. Käesolevat artiklit kohaldatakse ka parlamendiliikme õigusjärglase suhtes, samuti endiste parlamendiliikmete ja nende õigusjärglaste suhtes.“

Vaidluse taust

5. Apellant oli parlamendiliige ametiajal 1999–2004.

6. Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdluse tulemusena, mille käigus tuvastati, et apellandile oli makstud põhjendamatult parlamendiliikme assisteerimiskulude hüvitist summas 37 728 eurot, tegi parlamendi peasekretär 17. aprillil 2014 otsuse see summa tagasi nõuda. Otsus tehti apellandile teatavaks 22. mail 2014 (edaspidi „vaidlusalune otsus“) 5. mai 2014. aasta võlateatega, milles oli ära näidatud tagasinõudmise kord.

7. Apellant esitas selle otsuse peale kaebuse, nõudes, et küsimus suunataks rakendusmeetmete artikli 72 lõike 2 alusel edasi kvestoritele.

8. Kvestorid jätsid kaebuse rahuldamata 3. detsembri 2014. aasta kirjaga, mille kohta apellant märgib, et tutvus sellega järgmisel päeval.

9. Apellant palus 2. veebruaril 2015, et küsimus suunataks vastavalt rakendusmeetmete artikli 72 lõikele 3 edasi parlamendi juhatusele.

10. Parlamendi juhatus jättis apellandi kaebuse 26. juuni 2015. aasta otsusega (edaspidi „juhatuse otsus“) rahuldamata.

11. Parlament märgib, et juhatuse otsus saadeti 30. juunil 2015 tähtkirjaga aadressile, mille apellant oma kaebuses ära näitas. Belgia postiteenistus tõi selle kirja tagasi, apellant ei olnud seda välja võtnud.

12. Apellant sai 10. septembril 2015 parlamendi ametnikult e-kirja, millele oli lisatud juhatuse otsus ja võlateade kõnesoleva summa kohta.

Menetlus Üldkohtus ja vaidlustatud kohtumäärus

13. Apellant esitas Üldkohtu kantseleisse 4. novembril 2015 saabunud hagiavalduse vaidlusaluse otsuse ja 5. mai 2014. aasta võlateate tühistamise nõudes.

14. Apellant põhjendas oma hagi kahe väitega, millest esimese kohaselt on vaidlusalune otsus õigusvastane ja põhjendamatu ning teise kohaselt on rikutud aegumise, mõistliku aja, õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtteid.

15. Üldkohus jättis hagi vaidlustatud kohtumäärusega ilmselge vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata põhjendusel, et ei olnud järgitud ELTL artikli 263 kuuendas lõigus sätestatud hagi esitamise tähtaega. Üldkohus märkis, et vaidlusalune otsus ja võlateade tehti apellandile teatavaks 22. mail 2014, kuid hagi esitati alles 4. novembril 2015, s.o 17 kuud pärast teatavakstegemise kuupäeva, ilma et apellant oleks viidanud mõnele ettenägematule asjaolule või vääramatule jõule.

Poolte nõuded Euroopa Kohtus

16. Apellant palub Euroopa Kohtul vaidlustatud kohtumäärus tühistada ja suunata asi tagasi Üldkohtule. Parlament palub jätta apellatsioonkaebus rahuldamata ja mõista kohtukulud välja apellandilt.

Apellatsioonkaebuse analüüs

17. Apellant põhjendab oma apellatsioonkaebust nelja väitega, millest esimese kohaselt ei arutanud Üldkohus juhtumit täielikult ning ELTL artikli 263 kuuenda lõigu ja rakendusmeetmete artikli 72 kohaldamisel rikuti õigusnormi, teise kohaselt on rikutud Üldkohtu kodukorra artiklit 126, kolmanda kohaselt Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 47 ning neljanda kohaselt Üldkohtu kodukorra artiklit 133 ja artikli 134 lõiget 1, mis puudutab kohtukulude väljamõistmist apellandilt.

18. Arvan, et kõigepealt tuleb analüüsida apellatsioonkaebuse esimest väidet.

Sissejuhatus

19. Oma esimeses väites kinnitab apellant, et ta märkis oma esimeses kohtuastmes esitatud hagiavalduses, et ta esitas vaidlusaluse otsuse peale kvestoritele ja seejärel juhatusele kaebuse. Ta heidab Üldkohtule ette, et viimane ei võtnud seda asjaolu hagi esitamise tähtaja arvestamisel arvesse ning rikkus lisaks ELTL artikli 263 kuuenda lõigu ja rakendusmeetmete artikli 72 kohaldamisel õigusnormi.

20. Parlament vaidleb apellandi argumentidele vastu.

21. Märgin, et apellatsioonkaebuse see väide sisaldab tegelikult kahte eraldi kriitilist väidet, millest esimese kohaselt on vaidlustatud kohtumäärus ebapiisavalt põhjendatud ja teise kohaselt on rikutud õigusnormi.

Vaidlustatud kohtumääruse põhistus

22. Apellant heidab Üldkohtule ette, et viimane ei võtnud arvesse asjaolu, et ta algatas rakendusmeetmete artiklis 72 ette nähtud kaebemenetluse.

23. See väide tundub mulle põhjendatud.

24. Esimeses kohtuastmes esitatud hagiavaldusest ilmneb, et kui vaidlusalusest otsusest teada anti, esitas apellant selle otsuse peale rakendusmeetmete artikli 72 alusel kaebuse kvestoritele ja seejärel juhatusele. Hagiavalduses märkis apellant muu hulgas, et ta esitas kaebuse ette nähtud tähtaja jooksul ja talle teatati selle rahuldamata jätmisest parlamendi 10. septembri 2015. aasta e-kirjaga.

25. Järelduses, et hagi esitati liiga hilja, sest see esitati rohkem kui 17 kuud pärast vaidlusalusest otsusest teadaandmist (vaidlustatud kohtumääruse punktid 7 ja 9), jättis Üldkohus aga seisukoha võtmata selle kaebemenetluse tagajärgede kohta hagi esitamise tähtaja arvestamisele.

26. Sellest järeldub, et vaidlustatud kohtumäärus on selles küsimuses ebapiisavalt põhjendatud.

Väidetav õigusnormi rikkumine ELTL artikli 263 kuuenda lõigu ja rakendusmeetmete artikli 72 kohaldamisel

27. Kuna vaidlustatud kohtumäärusest ilmneb kaudselt, et kaebuse esitamine rakendusmeetmete artikli 72 alusel ei mõjuta ikkagi ELTL artikli 263 kuuendas lõigus sätestatud tähtaja arvutamist, väidab apellant, et Üldkohus kohaldas neid õigusnorme valesti.

28. Märgin, et see väide võimaldab Euroopa Kohtul tõlgendada esimest korda rakendusmeetmete artiklit 72.

29. Sellel tõlgendusel on märkimisväärne praktiline tähtsus, võttes arvesse selle õigusnormi tõlgendamist puudutavate menetluste arvu kasvu.

30. Üldkohus tegi juba otsuse rakendusmeetmete artikli 72 alusel esitatud kaebuse ja kohtule esitatud hagi vahekorra kohta, kui võttis kohtumäärusega Le Pen *vs.* parlament[4] seisukoha vastuvõetamatuse vastuväite kohta kohtuasjas, mis on praegu pooleli.

31. Üldkohtu arvates ei välista need kaks õiguskaitsevahendit – halduslik ja kohtulik – teineteist ning seega võib hageja samal ajal Üldkohtule esitatava hagiga esitada parlamendi otsuse peale kaebuse rakendusmeetmete artikli 72 alusel. See lahendus valiti põhjusel, et artiklis 72 on kehtestatud fakultatiivne kaebemenetlus, millel ei ole peatavat toimet ja mis ei kujuta endast seega kohtule hagi esitamise eeltingimust.[5]

32. Selle lahenduse valimisel lükkas Üldkohus tagasi parlamendi seisukoha, kes väitis selles kohtuasjas, et kui parlamendiliige esitab otsuse peale kaebuse, ei saa ta esitada samal ajal selle otsuse peale kohtule hagi, sest see hagi oleks esitatud liiga vara.[6] Käsitletaval juhul esitab parlament sama väite, kinnitades, et kuigi rakendusmeetmete artikkel 72 ei näe ette kohustuslikku kohtueelset menetlust, ei saa parlamendiliige juhul, kui ta otsustab esitada kaebuse, enam siiski esitada hagi kohtule, vaid peab ootama kaebemenetluse tulemust ja vajaduse korral vaidlustama otsuse, millega kaebus rahuldamata jäeti.

33. Märgin, et vaidlust ei ole selles, et rakendusmeetmete artikliga 72 on kehtestatud parlamendiliikmete huvides fakultatiivne kaebemenetlus, mis võimaldab vaidlustada parlamendi otsuseid.

34. Lisaks tuleb seda õigusnormi minu arvates tõlgendada nii, et tegemist on kohtule esitatavale hagile eelneva kaebemenetlusega.

4 Kohtumäärus, 24.10.2016 (T-140/16, ei avaldata, EU:T:2016:645).

5 Vt kohtumäärus, 24.10.2016 (T-140/16, ei avaldata, EU:T:2016:645, punktid 26–31). Vt ka kohtumäärus, 6.3.2017, Le Pen *vs.* parlament (T-140/16, ei avaldata, EU:T:2017:151, punkt 30).

6 Vt kohtumäärus, 24.10.2016, Le Pen *vs.* parlament (T-140/16, ei avaldata, EU:T:2016:645, punkt 22).

35. Haldusvaidluste loogikast endast tuleneb, et halduslik õiguskaitsevahend – olgu see kohustuslik või fakultatiivne – peab kohtule esitatavale hagile eelnema. Kaebemenetlus pakub õigussubjekti ja administratsiooni leppimise võimalust [7] eesmärgiga vältida kohtuvaidlust. Sellel haldusmenetlusel ei ole enam mõtet, kui asjaomane isik esitab sama akti peale hagi kohtule.

36. Rakendusmeetmete artikliga 72 on kehtestatud seega menetlus, mis eelneb oma olemuselt kohtumenetlusele, ehkki on asjaomasele isikule fakultatiivne.

37. Selle menetluse mõju kohta ELTL artikli 263 kuuendas lõigus sätestatud hagi esitamise tähtaja arvestamisele arvan, et kohtueelse menetluse kasutamine peab tingimata jätma kohtule hagi esitamise tähtaja puutumatuks. Teistsugune tõlgendus kahjustaks kohtueelse menetluse kasulikku mõju. Sama kaalutlus tuleneb mõne liikmesriigi haldusõiguses valitud põhimõttest, et iga haldusotsuse peale saab esitada vaide, mis – tingimusel et see esitati kohtule kaebuse esitamise tähtaja jooksul – katkestab selle tähtaja arvestamise. [8]

38. Selle kaalutluse tõttu on seadusandja sõnaselgelt valinud ka Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade [9] artiklites 90 ja 91 kohutuslikuna ette nähtud eelneva kaebemenetluse puhul lahenduse, mille kohaselt hakatakse hagi esitamise tähtaega arvestama alates päevast, mil kaebuse rahuldamata jätmisest teada anti.

39. Lisaks moodustavad halduskaebus ja selle otsene või kaudne rahuldamata jätmine väljakujunenud kohtupraktika kohaselt keerulise menetluse lahutamatu osa ning on hagi esitamise eeltingimuseks. Neil asjaoludel on formaalselt vaide rahuldamata jätmise otsuse peale esitatud tühistamishagi tegelikult esitatud selle isiku huve kahjustava meetme peale, mille peale esitati vaie. [10] Hagi on vastuvõetav sõltumata sellest, kas see on esitatud üksnes vaide esemeks olnud otsuse või vaide rahuldamata jätmise otsuse peale, kui vaie ja hagi on esitatud ette nähtud tähtaegade jooksul. [11]

40. Minu arvates on need kaalutlused samamoodi kohaldatavad rakendusmeetmete artiklis 72 silmas peetud kaebemenetluse suhtes.

41. Parlament rõhutab siiski, et erinevalt Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade artiklites 90 ja 91 ette nähtud kaebusest, mis on kohustuslik, on rakendusmeetmete artiklis 72 ette nähtud kaebus fakultatiivne ning sellega ei ole seotud vastamise tähtaega, mis administratsiooni tegevust piiraks.

42. Ma ei arva, et see erinevus oleks käesolevas kohtuasjas asjakohane. Eelnevate halduskaebuste puhul kehtib sama loogika, et tegemist on kohtueelse õiguskaitsevahendiga, olenemata sellest, kas need kaebused on kohustuslikud või fakultatiivsed. Lisaks märgin administratsiooni vastamistähtaja puudumise kohta, et see tähtaeg kujutab endast vajalikku tagatist kohustusliku halduskaebuse korral, sest administratsiooni tegevusetus võib kohtule hagi esitamist edasi lükata. Seevastu juhul, kui haldusmenetlus on fakultatiivne, ei ole ohtu, et vastamistähtaja puudumine piirab kohtusse pöördumise võimalust, sest vaidlustajal on igal hetkel võimalus haldusmenetluse jätkamisest loobuda ja esitada hagi kohtule.

7 Kohtuotsus, 7.5.1986, Rihoux jt *vs.* komisjon (52/85, EU:C:1986:199, punkt 12).

8 Vt Prantsuse õiguses üldsuse ja haldusasutuste suhete seadustiku (code des relations entre le public et l'administration) artikkel L. 411-2, mille kohaselt „võib iga haldusotsuse peale esitada kohtule kaebuse esitamise tähtaja jooksul vaide, mis katkestab selle tähtaja arvestamise".

9 Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjad, mis on kehtestatud nõukogu 29. veebruari 1968. aasta määrusega (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 259/68, millega kehtestatakse Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjad ja muude teenistujate teenistustingimused ning komisjoni ametnike suhtes ajutiselt kohaldatavad erimeetmed (personalieeskirjad) (EÜT 1968, L 56, lk 1; ELT eriväljaanne 01/02, lk 5).

10 Kohtuotsused, 17.1.1989, Vainker *vs.* parlament (293/87, EU:C:1989:8, punktid 7 ja 8) ning 14.2.1989, Bossi *vs.* komisjon (346/87, EU:C:1989:59, punktid 9 ja 10). Selle reegli erand puudutab juhtumit, mil kaebuse rahuldamata jätmisel on teistsugune ulatus kui selle akti rahuldamata jätmisel, mille peale kaebus esitati (vt kohtuotsus, 21.9.2011, Adjemian jt *vs.* komisjon, T-325/09 P, EU:T:2011:506, punkt 32).

11 Kohtuotsused, 26.1.1989, Koutchoumoff *vs.* komisjon (224/87, EU:C:1989:38, punkt 7) ning 21.9.2011, Adjemian jt *vs.* komisjon (T-325/09 P, EU:T:2011:506, punkt 33).

43. Eelneva põhjal arvan, et rakendusmeetmete artiklit 72 tuleb tõlgendada nii, et kaebuse esitamine huve kahjustava otsuse peale katkestab ELTL artikli 263 kuuendas lõigus sätestatud tühistamishagi esitamise tähtaja, tingimusel et kaebus esitati ette nähtud tähtaja jooksul või kaebuse esitamise tähtaja puudumise korral[12] hagi esitamise tähtaja jooksul. Tähtaega hakatakse uuesti arvestama alates päevast, mil kaebuse rahuldamata jätmise otsusest teada anti.

44. Tühistamishagi esitatakse kohtule selle kaebemenetluse järel huve kahjustava otsuse peale, mille peale esitati kaebus. See on nii – nagu Euroopa Kohus leidis seoses personalieeskirjade artiklites 90 ja 91 ette nähtud kaebemenetlusega[13] – isegi juhul, kui hagi on formaalselt esitatud kaebuse rahuldamata jätmise peale.

45. Lisaks tuleb juhul, et kui parlamendiliige esitab kaebuse esitamise asemel või enne kaebemenetluse lõppu Üldkohtule tühistamishagi, asuda seisukohale, et ta loobub selle eelneva menetluse jätkamisest. See tuleneb asjaolust, et kõnesolev menetlus on fakultatiivne, ning seega valib asjaomane isik ise, kas ta jätkab seda või mitte. Ma ei ole seega veendunud, et lahendus, mille Üldkohus valis kohtuasjas Le Pen *vs.* parlament,[14] on õige.

46. Et vaidlustatud kohtumäärus põhineb kaudselt kaalutlusel, et vaidlusaluse otsuse peale hagi esitamise tähtaega ei katkestanud kaebuse rakendusmeetmete artikli 72 alusel, on selle kohtumäärusega rikutud õigusnormi.

47. Arvan seega, et selle väite raames esitatud mõlema väitega tuleb nõustuda ja vaidlustatud kohtumäärus tühistada, ilma et oleks vaja analüüsida apellatsioonkaebuse teisi väiteid.

Tühistamise tagajärjed

Üldised tähelepanekud

48. Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklis 61 on nähtud ette, et kui Euroopa Kohus tühistab Üldkohtu otsuse, võib ta teha ise asja suhtes lõpliku kohtuotsuse, kui menetlusstaadium seda lubab, või suunata asja tagasi Üldkohtule.

49. Käsitletaval juhul arvan, et Euroopa Kohtul on olemas vajalik teave, et teha lõplik otsus hagi vastuvõetavuse kohta. Küll aga ei saa Euroopa Kohus teha otsust selle põhjendatuse kohta, sest Üldkohus piirdus vaidlustatud kohtumääruses sellega, et jättis hagi ilmselge vastuvõetavuse tõttu läbi vaatamata, algatamata sisulist arutelu.

50. Märgin, et vaidlust ei ole selles, et apellandil kui vaidlusaluse otsuse adressaadil on ELTL artikli 263 neljanda lõigu kohaselt põhjendatud huvi.

51. Ainus asja läbivaatamist takistav asjaolu, millele parlament tugineb, puudutab hagi esitamise tähtaja järgimist.

52. Parlament esitab selle kohta kaks argumenti, millest esimene puudutab tähtaja arvestamist ja teine kaebuse rahuldamata jätmise otsusest teadaandmise kuupäeva.

12 Rakendusmeetmete artikli 72 lõikes 1 – mis ei puutu käsitletaval juhul asjasse – ei ole kaebuse esitamise tähtaega ette nähtud.

13 Vt käesoleva ettepaneku punkt 39.

14 Vt käesoleva ettepaneku punkt 31.

Tähtaja arvestamine

53. Esiteks väidab parlament, et kuna hagi on esitatud vaidlusaluse otsuse, mitte juhatuse otsuse peale, millega jäeti rahuldamata kaebus, tuleb hagi esitamise tähtaega arvestama hakata alates päevast, mil anti teada esimesest otsusest. Parlamendi sõnul ületati see tähtaeg järelikult mitu kuud.

54. Võttes arvesse eespool esitatud kaalutlusi,[15] ei saa see argument anda tulemusi. Vaidlusaluse otsuse peale hagi esitamise tähtaja, mida oli küll hakatud arvestama, katkestas kaebuse esitamine ja seda hakati täies pikkuses uuesti arvestama alates päevast, mil anti teada juhatuse otsusest, millega kaebus rahuldamata jäeti. Selle otsuse teatavaks tegemise kuupäev kujutab endast seega hetke, millest alates tuleb hakata hagi esitamise tähtaega arvestama.

Kaebuse rahuldamata jätmise otsuse teatavaks tegemise kuupäev

55. Teiseks väidab parlament, et hagi esitati liiga hilja isegi juhul, kui hakata tähtaega arvestama alates päevast, mil anti teada kaebuse rahuldamata jätmise otsusest. Parlamendi sõnul anti sellest otsusest teada väljastusteatega tähtkirjaga, mille kohta postiteenistus jättis tähtkirja teate 30. juunil 2015. Parlament väidab, et kuna apellant ei võtnud saadetist välja tavapärase 15-päevase hoiutähtaja jooksul, mida Belgia postiteenistus kasutab, tuleb asuda seisukohale, et otsusest anti nõuetekohaselt teada 15. juulil 2015, s.o hoiutähtaja lõpukuupäeval. Parlament lisab, et asjaolul, et tähtkirja teate jätmise kuupäevaks oli apellant kolinud juba välismaale ega elanud enam näidatud aadressil, ei ole tähtsust, sest apellant ei informeerinud parlamenti oma aadressi muutumisest.

56. Apellant vaidleb sellele argumendile vastu, väites, et ta tutvus juhatuse otsusega esimest korda tänu parlamendi 10. septembri 2015. aasta e-kirjale ning et teatavakstegemise kuupäevaks tuleb seega lugeda seda kuupäeva.

57. Otsuse tegemiseks parlamendi esitatud asja läbi vaatamist takistava asjaolu kohta tuleb kindlaks teha hagi esitamise tähtaja arvestamise viis juhul, kui huve kahjustavast otsusest anti teada väljastusteatega tähtsaadetisega.

58. Tegemist on olulise menetlusliku aspektiga, sest institutsioonid kasutavad sageli seda teatavaks tegemise viisi.

59. Meenutan, et ELTL artikli 297 lõike 2 kolmandast lõigust ilmneb, et otsused, milles on märgitud adressaat, tehakse teatavaks neile, kellele need on adresseeritud, ning jõustuvad sellisel teatavakstegemisel. Nimetatud säte kinnitab õiguskindluse põhimõtet, mille kohaselt saab üksikhaldusaktist tulenevatele õigustele ja kohustustele selle adressaadi vastu tugineda ainult siis, kui akt on talle nõuetekohaselt teatavaks tehtud.[16]

60. Vastavalt ELTL artikli 263 kuuendale lõigule tuleb akti puhul, millest tuleb teada anda, tühistamishagi esitada kahe kuu jooksul meetme teatavakstegemisest hagejale.

61. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt loetakse otsust nõuetekohaselt teatavaks tehtuks ELTL artikli 263 kuuenda lõigu ja artikli 297 lõike 2 kolmanda lõigu tähenduses, kui see on adressaadile edastatud ja viimane saab sellega tutvuda.[17]

15 Vt käesoleva ettepaneku punkt 43.

16 Vt kohtujuristi ettepanek, Jääskinen, kohtuasi Seattle Genetics (C-471/14, EU:C:2015:590, punkt 42).

17 Kohtuotsused, 21.2.1973, Europemballage ja Continental Can *vs.* komisjon (6/72, EU:C:1973:22, punkt 10); 11.5.1989, Maurissen ja Union syndicale *vs.* kontrollikoda (193/87 ja 194/87, ei avaldata, EU:C:1989:185, punkt 46) ning 13.7.1989, Olbrechts *vs.* komisjon (58/88, EU:C:1989:323, punkt 10). Vt ka kohtumäärus, 2.10.2014, Page Protective Services *vs.* SEAE (C-501/13 P, ei avaldata, EU:C:2014:2259, punkt 30).

62. Et kohaldatav teatavaks tegemise kord vastaks nendele nõuetele, ei tohi see olla liiga formalistlik, kuid peab samas olema kooskõlas õiguse üldpõhimõtete, eelkõige hea halduse põhimõttega. [18]

63. Teadaandmise kohta väljastusteatega tähtkirjaga märgin, et kui saadetis saadetakse saatjale tagasi, sest adressaat ei võtnud seda välja, on ilmne, et seda ei saadud adressaadile edastada.

64. Parlament väidab siiski, et niisugust teadaandmist tuleb lugeda nõuetekohaselt asetleidnuks, kui adressaat, kes oli saadetisest teadlik, sest tema elukoha aadressile jäeti tähtkirja teade, ei võta saadetist postiteenistuse kohaldatava tähtaja jooksul välja.

65. Parlament viitab selles küsimuses kohtumäärusele AG *vs.* parlament [19], milles Avaliku Teenistuse Kohus tuvastas, et tähtkirjaga teadaandmine on nõuetekohane siis, kui järgiti „siseriiklikke õigusnorme postisaadetiste kättetoimetamise alal“. Lisaks on Avaliku Teenistuse Kohus leidnud – täpsustamata siseriiklikke õigusnorme, mida ta kohaldas, –, et kui adressaat ei võtnud tähtkirja postiteenistuse kohaldatava tähtaja jooksul välja, tuleb asuda seisukohale, et see toimetati nõuetekohaselt kätte selle tähtaja lõpukuupäeval. [20]

66. Märgin, et eeldus, et teatavakstegemine loetakse teatavatel tingimustel nõuetekohaselt asetleidnuks isegi siis, kui adressaat ei võta tähtkirja välja, on mõne liikmesriigi siseriiklikus õiguses olemas. Võimalus tuvastada, et teadaandmine menetlusdokumendist loetakse asetleidnuks, võimaldab konkreetselt tsiviilkohtumenetlustes kaitsta hageja õigust tõhusale kohtulikule kaitsele, sest võimatus saavutada kohtuotsuse tegemist kostjale teadaandmise raskuste tõttu võib kaasa tuua õigusemõistmisest keeldumise. [21] Isegi juhul, kui niisugune eeldus on siseriiklikus õiguses ette nähtud, on sellele tuginemise tingimused eri liikmesriikides erinevad. [22]

67. Arvan, et niisuguse eelduse saab liidu menetlusõiguses kehtestada üksnes seadusandja.

68. Võttes arvesse seadusjärgsete tähtaegade kohaldamisega seotud õiguskindluse nõuet, peab võimalus kehtestada üksikotsustest teadaandmist käsitlev uus õigusnorm, millel on õiguslikud tagajärjed nende otsuste jõustumise kuupäevale ja hagi esitamise tähtaja arvestamisele, olema ainult seadusandjal. See on nii seda enam, et kõnesolevat eeldust tuleb kohaldada täpse, ette kindlaks määratud korra kohaselt, eelkõige peab olema ette nähtud ühtne tähtaeg, mille möödumisel loetakse saadetis kättetoimetatuks, sest postiteenistuste kohaldatavad tähtajad on eri riikides, erinevatel teenistustel ja erinevat laadi saadetiste puhul erinevad.

18 Vt selle kohta kohtumäärused, 3.7.2014, Saksamaa *vs.* komisjon (C-102/13 P, ei avaldata, EU:C:2014:2054, punkt 32) ja 2.10.2014, Page Protective Services *vs.* SEAE (C-501/13 P, ei avaldata, EU:C:2014:2259, punkt 31).

19 Kohtumäärus, 16.12.2010 (F-25/10, EU:F:2010:171, punkt 40).

20 Kohtumäärus, 16.12.2010, AG *vs.* parlament (F-25/10, EU:F:2010:171, punkt 44).

21 Kohtuotsus, 21.10.2015, Gogova (C-215/15, EU:C:2015:710, punkt 46).

22 Poola õiguses näeb 14. juuni 1960. aasta haldusmenetluse seadustiku (Kodeks postępowania administracyjnego; *Dz.U.* 1960, nr 30, jrk nr 168; t.j. *Dz.U.* 2016, jrk nr 23) § 44 lõige 1 ette, et menetlusdokumendi teatavakstegemine loetakse teatavatel tingimustel asetleidnuks, kui on möödunud 14-päevane hoiutähtaeg, mille postioperaator on kindlaks määranud. Leedu õiguses sätestab alates 1. juulist 2017 kehtiv tsiviilkohtumenetluse seadustiku (CPK, 2016 m. lapkričio 8 d. įstatymo Nr. XII-2751 redakcija) § 123 lõike 3 uus redaktsioon, et tingimusel et järgitakse valitsuse kehtestatud korda, loetakse menetlusdokumendi teatavakstegemine asetleidnuks, kui adressaadi ametlikult esitatud aadressile teate jätmisest möödub 30-päevane tähtaeg. Niisugust eeldust ei eksisteeri minu teada Prantsuse õiguses ning dokumenti ei saa lugeda teatavaks tehtuks, kui tähtkiri saadeti tagasi, sest seda ei võetud välja (vt Cour de cassationi (Prantsusmaa kassatsioonikohus) 2. tsiviilkoja 16. jaanuari 2014. aasta otsus nr 13-10.108: JurisData nr 2014-000467). Saksa õiguses on sätestatud üksikasjalikud õigusnormid, mis reguleerivad menetlusdokumentide teatavakstegemise erinevaid viise; vt haldusmenetluse kohta 12. augusti 2005. aasta haldusdokumentide kättetoimetamise seadus (Verwaltungszustellungsgesetz; *BGBl.* 2005 I, lk 2354) §-d 3–5 ja tsiviilkohtumenetluse kohta tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-d 171 ja 177–181.

69. Märgin ka, et üksikotsustest teadaandmise korra laiendav tõlgendus, mille parlament välja pakub, on vastuolus põhiõiguste harta artiklis 47 sätestatud õigusega tõhusale kohtulikule kaitsele ja põhimõttega *in dubio pro actione*, mille kohaselt tuleb kahtluse korral valida menetlusnormide tõlgendus, mis ei võta asjaomastelt isikutelt nende õigust pöörduda kohtusse.[23]

70. Seega ei saa liidu institutsioon vastavate sõnaselgete õigusnormide puudumise tõttu[24] tugineda eeldusele, et teatavakstegemine on nõuetekohaselt aset leidnud, kui adressaat ei võta tähtkirja postiteenistuste kindlaks määratud tähtaja jooksul välja.

71. Niisuguse liidu õigusnormi puudumist ei saa muide korvata viide siseriiklikule õigusele.

72. Märgin, et ei ELTL artikli 263 kuuendas lõigus ega ELTL artikli 297 teises lõigus ei ole viidet siseriiklikule õigusele, mis puudutab mõiste „teatavakstegemine“ tähendust ja ulatust.

73. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb sellise liidu õigusnormi sõnastust, mis ei viita sõnaselgelt liikmesriikide õigusele, tavaliselt kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt.[25] Mis puudutab hagi esitamise tähtaegu, siis peab niisugune tõlgendus lisaks võimaldama vältida igasugust diskrimineerimist õigusemõistmisel.[26]

74. Seda autonoomse ja ühetaolise tõlgendamise nõuet kohaldatakse veelgi enam käsitletaval juhul, sest tegemist on liidu esmase õiguse mõistega, mille põhjal määratakse kindlaks kuupäev, mil institutsioonide otsused hakkavad tekitama õiguslikke tagajärgi.

75. Viide siseriiklikule õigusele kahjustaks seda nõuet, sest siseriiklikud õigusnormid on väga erinevad nii osas, mis puudutab seda võimalust ennast, milleks on eeldamine, et teatavakstegemine leidis aset hoolimata sellest, et saadetist ei antud adressaadile üle, kui ka osas, mis puudutab selle eeldamise korda.

76. Kuna parlament väidab, et ta võis põhjendatult loota, et apellandi kaebuses näidatud aadress on õige, märgin lisaks esiteks, et minu teada ei nõua ükski sõnaselge norm, et kaebemenetluse pool teataks institutsioonile oma aadressi muutusest.[27] Parlament ei kinnita ka, et ta oleks apellanti niisugusest võimalikust kohustusest informeerinud. Teiseks isegi eeldusel, et niisugune kohustus eksisteerib, ei viita parlament ühelegi õigusnormile, milles oleks täpsustatud tagajärgi juhul, kui see teave jäetakse edastamata. Selles olukorras näib mulle, et viitest siseriiklikule õigusele ei piisa, sest õigusnormid on eri liikmesriikides erinevad. Lisaks tuleks siis teada, kas siseriiklik kord, mida tuleb kohaldada, on Belgia kord või pöörduja alalise elukoha riigi kord teatavakstegemise hetkel. Igal juhul, kuigi apellant ei informeerinud parlamenti oma aadressi muutusest pärast kaebuse esitamist, tuleb märkida, et oma kaebuses näitas ta ära ka oma elektronposti aadressi ja telefoninumbri, mis jäid tema sõnul muutumatuks.

23 Kohtuotsus, 26.9.2013, PPG ja SNF *vs.* ECHA (C-625/11 P, EU:C:2013:594, punkt 33). Vt ka kohtujuristi ettepanekud, Ruiz-Jarabo Colomer, kohtuasi Mülhens *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet (C-206/04 P, EU:C:2005:673, punkt 35); Cruz Villalón, kohtuasi PPG ja SNF *vs.* ECHA (C-625/11 P, EU:C:2013:193, punkt 82) ning Campos Sánchez-Bordona, kohtuasi Nissan Jidosha *vs.* Siseturu Ühtlustamise Amet (C-207/15 P, EU:C:2016:190, punkt 66).

24 Nii näiteks kujutab teatavakstegemine hageja esindajale endast Üldkohtu väljakujunenud praktika kohaselt teatavakstegemist adressaadile ainult siis, kui niisugune teatavakstegemise vorm on õigusnormides või poolte kokkuleppega sõnaselgelt ette nähtud (kohtuotsus, 5.11.2014, Mayaleh *vs.* nõukogu, T-307/12 ja T-408/13, EU:T:2014:926, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika). Tähtsaadetise kättetoimetamist käsitlevad erisätted on ette nähtud näiteks Euroopa Liidu Intellektuaalomandi Ameti teatavakstegemisteks komisjoni 13. detsembri 1995. aasta määruse (EÜ) nr 2868/95, millega rakendatakse nõukogu määrus (EÜ) nr 40/94 ühenduse kaubamärgi kohta (EÜT 1995, L 303, lk 1; ELT eriväljaanne 17/01, lk 189), eeskirja 62 lõikes 3.

25 Kohtuotsus, 15.10.2015, Axa Belgium (C-494/14, EU:C:2015:692, punkt 21 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Vt selle kohta kohtuotsus, 26.11.1985, Cockerill-Sambre *vs.* komisjon (42/85, EU:C:1985:471, punkt 10) ning kohtumäärus, 29.1.2014, Gbagbo *vs.* nõukogu (C-397/13 P, ei avaldata, EU:C:2014:46, punkt 7 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Nii näiteks on Poola õiguses haldusasutus kohustatud informeerima poolt või tema esindajat haldusmenetluse seadustiku § 41 lõikes 1 ette nähtud seadusjärgsest kohustusest teatada igast aadressi muutusest, samuti juhtima tema tähelepanu sama paragrahvi lõikes 2 sätestatud tagajärgedele, mille toob kaasa võimalik tegevusetus menetlusdokumentide teatavakstegemise korral. Vt haldusmenetluse seadustiku § 41 lõiked 1 ja 2.

77. Sellest järeldub, et vastupidi parlamendi väitele ei saa juhatuse otsust, millega apellandi kaebus jäeti rahuldamata, pidada otsuseks, mis tehti teatavaks 15. juulil 2015.

78. Selle otsuse teatavakstegemise kuupäeva kohta märgin, et kuupäeva, mil otsus adressaadile teatavaks tehti, peab tõendama pool, kes tugineb sellele, et hagi on esitatud liiga hilja.[28]

79. Et parlament ei ole tõendanud vastupidist, tuleb seega asuda seisukohale, et juhatuse otsus tehti apellandile teatavaks 10. septembri 2015. aasta e-kirjaga.

80. Märgin, et apellant edastas kõnesoleva elektronposti aadressi parlamendile konkreetselt oma 2. veebruari 2015. aasta kaebusega ning et pooled aktsepteerisid seda edastusviisi seega kaudselt. Parlament kinnitab ise oma vastuses apellatsioonkaebusele, et ta saatis kõnesoleva e-kirja hea halduse põhimõtte järgimiseks. Lisaks tuleb märkida, et kuna apellant teatas viivitamatult e-kirja kättesaamisest, ei saa väita, et ta püüdis teatavakstegemisest kõrvale hoida.

81. Kuna kaebuse rahuldamata jätmise otsusest anti teada 10. septembril 2015, möödus selle kaebuse esemeks oleva vaidlusaluse otsuse peale hagi esitamise tähtaeg 20. novembril 2015. See hagi, mis esitati 4. novembril 2015, ei ole seega liiga hilja esitatud.

82. Kõikide esitatud kaalutluste põhjal olen arvamusel, et vaidlustatud kohtumäärus tuleb tühistada, parlamendi esitatud asja läbivaatamist takistav asjaolu tagasi lükata ning suunata asi tagasi Üldkohtule, et ta teeks otsuse sisulistes küsimustes.

Ettepanek

83. Eelneva põhjal teen Euroopa Kohtule ettepaneku apellatsioonkaebus rahuldada, tühistada 19. aprilli 2016. aasta kohtumäärus LL *vs.* parlament (T-615/15, ei avaldata, EU:T:2016:432) ja suunata asi tagasi Üldkohtule, jättes kohtukulude küsimuse edaspidiseks lahendamiseks.

28 Kohtuotsus, 13.7.1989, Olbrechts *vs.* komisjon (58/88, EU:C:1989:323, punkt 10).